

Borgholms yttre hamn

Bebyggelsehistorisk utredning

Borgholms stad och kommun, Kalmar län, Öland

Magnus Johansson

Kalmar läns museum

Byggnadsantikvarisk rapport oktober 2021

Kalmar läns museums bebyggelseenhet

Kalmar läns museums bebyggelseenhet utför antikvarisk medverkan vid förändringar och renoveringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse/bebyggelsemiljöer. Flera medarbetare är också certifierade som sakkunnig kontrollant av kulturvärden enligt Plan- och bygglagen.

Kalmar läns museum kan även erbjuda expertis inom exempelvis land- och marinarkeologi, konservering och kulturmiljöpedagogik.

www.kalmarlansmuseum.se

Borgholms yttre hamn

Bebyggelsehistorisk utredning

Borgholms stad och kommun, Kalmar län, Öland

Författare	Bebyggelseantikvarie Magnus Johansson
Foto	Kalmar läns museum där inte annat anges
Granskad av	Antikvarie Liselotte Jumme
Layout	Gustaf Härnström
Utgivare	Kalmar läns museum 2021
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-1417-10 från Lantmäteriverket.
Utförd av	Kalmar läns museum, Bebyggelseenheten
Kontaktperson	Liselotte Jumme
Beställare	Atrio Arkitekter, Kalmar
Kontaktperson	Johan Lunde
Utredningsperiod	2021
Övriga handlingar och digitala fotografier	Förvaras i Kalmar läns museums topografiska arkiv.
Kalmar läns museum hanterar personuppgifter enligt GDPR/Dataskyddsförordningen. För mer information se vår hemsida www.kalmarlansmuseum.se	

Karta över Kalmar län med platsen markerad.

Inledning

Uppdragets bakgrund

Denna bebyggelsehistoriska utredning med kulturhistorisk värdering och antikvariska rekommendationer har upprättats av Bebyggelse-enheten vid Kalmar läns museum på uppdrag av Atrio AB Kalmar. Utredningen behandlar det som idag kallas för Yttre hamnen i Borgholm. Området innehåller förutom hamnen med kajer, pirar och hamnplaner även rivningstomter samt en del kvarvarande äldre byggnader.

Syftet med utredningen är att den ska fungera som ett kunskapsunderlag till den nya detaljplan som tas fram och som ska medge nybyggnation av bostäder. Utredningen ska precisera vilka objekt, strukturer, samband och egenskaper som är särskilt viktiga samt ge antikvariska rekommendationer för hur miljöns kulturhistoriska värden kan tas tillvara.

Arbetet har utförts löpande under 2020 och 2021 av bebyggelseantikvarie Magnus Johansson. Det har förutom fältarbete, även omfattat arkiv-, litteratur- och kartstudier. Kommunen har tagit fram ritningar ur bygglovsarkivet och kartillustration.

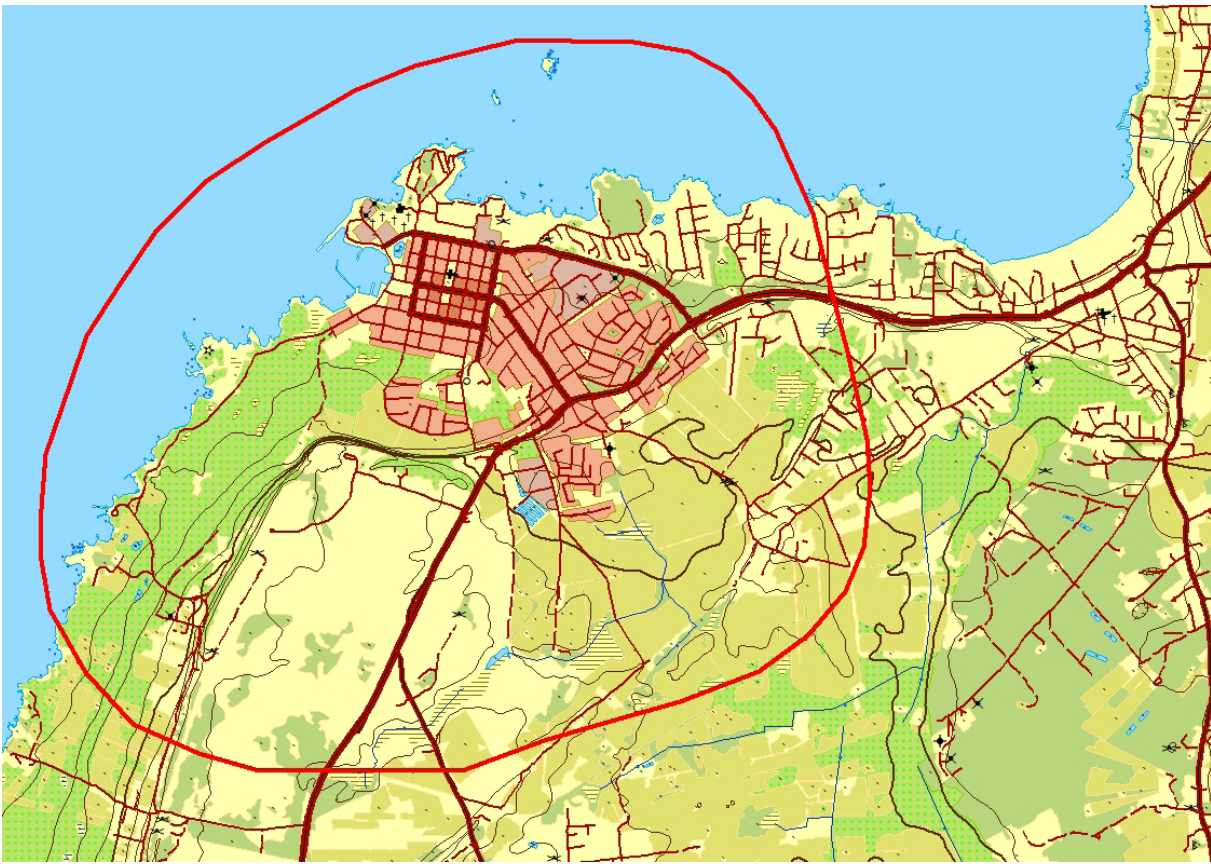
Som underlag till föreliggande rapport har använts skisser och illustrationer från Atrio Arkitekter daterade augusti 2020.

Områdesbeskrivning

Planområdet ligger vid den Yttre hamnen, nordväst om Borgholms stadskärna. Läget är väl synligt på långt håll såväl från land som från vatten. Yttre hamnen och den intilliggande Kapelludden utgör den låglänta slutpunkten för landmassans dramatiska relief från landborgen med slottsruinen ner mot Borgholm och hamnen.

Aktuell skyddsstatus

Utredningsområdet omfattas av riksintresset för kulturmiljövården H23 Borgholm. Riksintressområdet är stort och omfattar såväl Borgholms slottsruin som Borgholms stad samt en stor del av omlandet ner mot Solliden och Räpplinge alvar. Som motiv till riksintresset anges att Borgholms slott och den näraliggande staden synliggör de långvariga kungliga intressena på platsen. Som uttryck för riksintresset omnämns slottsruinens karaktäristiska siluett som tydlig kan upplevas långväga, både från land och hav. Vidare omtalas Borgholms stads rutnätsplan med regelbunden tomtstruktur, ett stort inslag av trädplanteringar, samt återkommande utblickar mot Kalmarsund. Borgholms centrala delar karaktäriseras som präglad av låg trähusbebyggelse. Hamnen omnämns särskilt, tillsammans med järnvägsstationen, som ett uttryck för Borgholms betydelse som kommunikationscentrum.

Kartan visar riksintressets utbredning inringat med röd linje.

I den fördjupade översiktsplanen från 2018 anges målsättningen att tre av byggnaderna inom utredningsområdet ska bevaras, liksom hamnkarakteren.

Utredningsområdet gränsar till Borgholms kyrkogård som skyddas av Kulturmiljölagen 4 kap.

Inom det nu aktuella området finns en registrerad fornlämning L1959:790 som är en pir eller vågbrytare, kallad "Jutebron". Gränsande till utredningsområdet, inne på kyrkogården, finns fornlämningen L1955:6584 som är platsen där det medeltida kapellet Sankt Elavi legat.

Historik

Området har varit centralt på Öland under mycket lång tid. Norrut ligger Köpingsvik där de äldsta fynden är stenåldersbosättningar. Det utmärkta hamnläget där gjorde att det från bronsåldern utvecklades en stor handelsplats. Söder om Borgholm, uppe på den höga landborgskanten, har det legat en fornborg och under 1100-talet byggdes där en kastal som blev den första delen av Borgholms slott. Det var i samband med detta som den sk Jutebron, även benämnd Jutbryggan på äldre kartor, i hamnen anlades. Jute var en beteckning för danskarna. Den norra delen av denna pir eller vågbrytare låg inom planområdet men den uppges ha förstörts helt eller delvis när hamnen har utvidgats. Något senare på 1600-talet blev den lilla handelsplatsen Borgehamn lydköping under Kalmar.

Före tillkomsten av Borgholms stad hörde marcken som planområdet omfattar till Kolstads by. Området bestod då i huvudsak av betes- och ängsmark men där fanns även några byggnader. Ännu in på 1800-talet stod murarna efter S:t Elavs

medeltida kapell kvar. Idag antas rester av kapellet finnas kvar under jord på begravningsplatsen som anlades 1879. På Södra Kapelluddens norra strand låg en sjöbodplan där gårdarna i Kolstad hade fiskebodar.

Vid en jämförelse mellan äldre kartor och dagens kan man konstatera att platsen har omformats påtagligt genom utfyllnader som gjorts i samband med att hamnområdet har utvecklats. Denna utveckling började med att Borgholm fick stadsrättigheter 1816. Ett år senare upprättades den första stadsplanen som innebar att delar av den norra av hamnvikarna delvis fylldes igen. Denna första stadsplan från 1817 inbegrep dock ännu inte Kapelludden. Enligt uppgift byggdes en ny hamn mellan åren 1855–57. På en tomtavmätningsskarta från 1866 kan man se att den yttre hamnen vid denna tid reglerats, åtminstone på kartan, och förbundits med övriga staden genom en fast landförbindelse, en vägbank. Hamnplanen har genom åren förstörats genom utfyllnader.

Karta som visar gamla strandlinjen jämfört med dagens. *Illustration, Borgholms kommun.*

Vägbanken ut till yttre hamnen.

1860-talet var en expansiv period i Borgholms historia. Det var då som tiden som kur- och badort inleddes och Borgholm blev ett besöksmål. Resande nådde staden genom ångbåtar som lade till i hamnen. Det var även vid denna tid som den

nya begravningsplatsen anlades innanför hamnen. Badortstiden kom att prägla centrala Borgholms bebyggelse med stora hotell och privatvillor med tinnar torn och snickarglädje. Stadens siluett blev festlig och mer uppbruten än tidigare.

Borgholms siluett präglades av en rad byggnader som tillkom under badortsepokens början.

Borgholm från Slotteruinen.

Förlag: Nilssons Ateljé & Foto Magasin,
Borgholm.

Från slottsruinen var maltfabrikens magasin ännu under 1900-talets första hälft det mest synliga inslaget i hamnen. Bild från *Digitaltmuseum*, *Sjöhistoriska museet*.

Badortsepoken satte aldrig sin prägel på hamnområdets bebyggelse i någon större omfattning. Den kom i stället att präglas av de verksamheter som legat där. Till stor del har marken upptagits av olika typer av upplagsplatser och en del enkla byggnader, som det brukar vara i en hamn. Några år in på 1900-talet drogs järnvägsspår fram till hamnen. Vid denna tid tillkom även de två äldsta byggnaderna som fortfarande finns kvar i området. Fortfarande var dock området till största delen obebyggt men ändå taget i anspråk för

hamnverksamheten förupplag och rangering. På det som idag kallas Bejerstomten låg en träindustri. Den största förändringen i området skedde i och med att lantmännen byggde silo och magasin i området. Detta var på 1950-talet. Då fick området en storskalig bebyggelse med industrikaraktär. En lika stor förändring skedde 60 år senare när siloanläggningen revs liksom byggnaderna på Bejerstomten. Idag framstår området som övergivet och i väntan på nya funktioner.

Uppe i bildens övre högra hörn syns hamnområdet som ännu endast har ett fåtal byggnader. Platsen präglas av öppna plaster för rangering och lagring.

Järnvägsspåren fortsatte ända ut på hamnplanen. Bild från Digitaltmuseum, Järnvägmuseet.

Det var först från mitten av 1900-talet som platsen fick en storskaligt industriell prägel i och med byggandet av Lantmännens siloanläggning.

Hamnen användes för lastning och lossning av spannmål.

Bild från 1951 med den nybyggda silon bakom traditionella segelskutor. Bild från Digitaltmuseum, Sjöhistoriska museet.

Kulturhistorisk karaktärsbeskrivning

Den yttre hamnen är centralt belägen i Borgholm, norr om den äldsta stadskärnan och utgör den nordligaste delen av stadens front mot vattnet. Hamnfunktionen har varit viktig i stadens historia och berättar om stadens handel, transporter och traktens näringsliv. Funktionen som hamn har varit den röda tråden i platsens utveckling

men det fysiska uttrycket har varit olika genom tiderna. Området har förändrats från 1800-talets lågmälda anläggning till den storskaliga industri- miljön under 1900-talets andra hälft. Nu är det ett område med stora delar rivningstomter och ingenmansland men också med spår av platsens historia.

Värdefulla karaktärsdrag inom planområdet

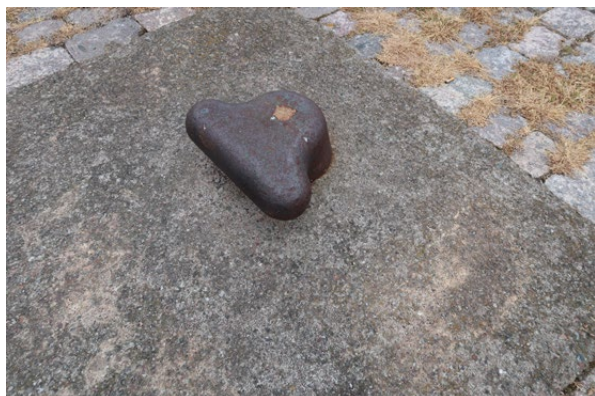
Hamnen- öppen yta

Själva hamnen med hamnplan, kajer och pir har fortfarande kvar den karaktär den fick under början av 1900-talet. Området är öppet, utan andra byggnader än hamnkontoret vid kajkanten och

brf Landmärket i fonden. Stenbeläggning och skoningar av huggen granit finns till stora delar kvar. Det finns även kvar detaljer som äldre pollare och äldre lyktstolpar.

Den stensatta kajen med pollare.

Detaljer som påminner om hamnepoken.

Verksamheterna- byggt för funktion

Hamnkontoret, den före detta maltfabriken och lantmännens magasin återspeglar alla olika verksamheter som bedrivits i hamnen. Även om byggnaderna är från olika tider och har mycket olika uttryck har de det gemensamt att de är byggda i första hand för funktionen. Hamnkontoret med

sin tåliga korrugerade plåt i det utsatta läget vid vattnet, maltfabriken med öppningar i fasaden för i- och urlastning och lantmännens magasin till största delen av fönsterlösa väggar och tak med stora spännvidder för att möjliggöra effektiv logistik.

Vy över bebyggelsen från kajen.

Industriområde och entré- en del av staden

Området har som konstaterats till största delen präglats av verksamheternas behov. Samtidigt har hamnen varit den första plats som många resenärer sett av Borgholm när de kommit med båt. Hamnen ligger också i samma synfält som övriga staden när man ser den från sjön eller inne från inre hamnen. Detta har gjort att det finns en

gränsszon närmast vattnet och mot söder där man verkar ha eftersträvat en uppsnyggad front. Rader av träd och gräsytor har skärmat av industrierna från staden och utgjort entré vid promenaden mellan båten och staden. Ytorna närmast vattnet har varit publika ytor medan resten av området varit mer slutna.

En rad med träd bildar en gles front mellan hamnen och vattnet.

Antikvariska rekommendationer

-Hålla en tillräckligt stor yta av hamnplanen fri från bebyggelse för att hamnkaraktären ska bevaras. En varsamhetsbestämmelse bör läggas till (k) som tydliggör följande; Kulturhistoriskt/miljömässigt värdefull anläggning som ska bibehållas med sin ursprungliga karaktär med avseende på öppenhet och material. Äldre detaljer som pollare av granit, gammal lyktstolpe vid vänthallen ska bibehållas.

- Utpökade byggnader inom området förses med varsamhetsbestämmelser eller skyddsbestämmelser för att bevara deras karaktär.
- Bevara eller nyplantera grönstråk i området.
- Inga särskilda krav på utformning av ny bebyggelse förutom gällande skala. Eftersträva att viss öppenhet som medger utblickar samt plats för träd. Stadsfronten mot havet ska kunna upplevas som en sammanhängande helhet där de nya byggnaderna inte dominerar över den gamla bebyggelsen.

Byggnader och anläggningar med kulturvärden inom området

Brf Landmärket (fd Maltfabrikens magasin)

Historik och beskrivning

Byggnaden uppfördes 1915 och inrymde en maltfabrik. Det var den första större byggnaden som uppfördes i hamnen och den var väl synlig både från vattnet och staden. På 1930-talet byggdes det till två silotorn vid den södra gaveln. På 1990-talet byggdes byggnaden och silon om till bostäder. Den är uppförd i tegel i två våningar under ett sadeltak med takkupor. Fasaderna är putsade och målade gula med vita listverk. På äldre foton syns att listverken varit oputsade, så att de framträdde mörka mot den ljusputsade fasaden. Byggnaden förändrades kraftigt när den byggdes om till bostäder. Då tillkom nya och moderna fönster och dörrar samt svalgångar på båda långsidorna. Trots att byggnaden är så förändrad och har förlorat sin tidigare industriella karaktär är fortfarande möjligt att avläsa att byggnaden tidigare haft en annan funktion. Byggnaden har kvar sin ursprungliga volym och en del detaljer som träluckor och ankarslut.

Kulturhistorisk bedömning

Byggnaden har ett högt kulturhistoriskt värde eftersom det är den äldsta större byggnaden i hamnen. Den är därför att betrakta som en särskilt kulturhistorisk byggnad enligt PBL 8 kap 13 §. Genom sin storlek var byggnaden länge ett landmärke i hamnen, innan lantmännens siloanläggning byggdes vid mitten av 1900-talet. Eftersom det fortfarande går att utläsa byggnadens ursprungliga funktion som fabriks- och magasinsbyggnad i hamnen berättar den om platsens historia. Borgholms kommun har aldrig varit någon stor industrikommun. Livsmedelsproduktion har varit den dominerande näringsgrenen och byggnaden belyser detta.

Antikvariska rekommendationer

Byggnaden bör i en ny detaljplan förses med rivningsskydd (r). En varsamhetsbestämmelse bör läggas till (k) som tydliggör följande; Kulturhistoriskt/miljömässigt värdefull byggnad som till sin exteriör ska bibehållas med sin ursprungliga karaktär med avseende på volym och proportioner. Fasadernas symmetriska fönstersättning ska bibehållas. Byggnaden ska ha kvar träluckor i fasaden. Med fördel kan ett mer anpassat utförande av de sentida tilläggen göras.

Äldre vykort som visar magasinet. Bild från Digitaltmuseum, Järnvägmuseet.

Maltfabrikens magasin ombyggt till bostäder.

Äldre öppningar med träluckor

Hamnkontoret (magasin)

Historik och beskrivning

På den norra piren uppfördes en byggnad i början av 1900-talet av Sveabolaget som väntsal för båtpassagerare. Denna ersattes år 1930 av en mindre magasinsbyggnad som fortfarande finns kvar. Byggnaden har låga sidoväggar och ett rundat tak, allt i korrugerad plåt. Idag inrymmer byggnaden en restaurang. I samband med den ändrade funk-

tionen har den ursprungliga byggnadskroppen byggts till och nya öppningar har tagits upp i fasaderna. Dock är den ursprungliga byggnadsvolymen fortfarande framträdande. Någon teknisk undersökning har inte gjorts av byggnaden men efter vad som är synligt från utsidan förefaller byggnaden ha relativt omfattande skador av rost.

Kulturhistorisk bedömning

Byggnaden har haft en funktion med stark koppling till hamnen. Den karaktäristiska och lätt igenkännliga volymen tillsammans med det synliga läget har gjort den till ett landmärke i hamnen. Byggnaden har också byggnadshistoriska värde på grund av sin tidstypiska utformning och konstruktion. Trots de sentida tilläggen och ändringarna har byggnaden sammantaget ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnaden är att betrakta som en särskilt värdefull byggnad enligt PBL 8 kap 13 §.

Antikvariska rekommendationer

Det är i första hand önskvärt att bevara den gamla byggnaden men det är osäkert om det är möjligt. Dock är det viktigt att genom planbestämelse skydda funktionen som landmärke och den karaktäristiska formen och materialet på platsen. Det är inte lämpligt med en större byggnad än den nuvarande på platsen. En varsamhetsbestämelse bör läggas till (k) för den gamla byggnadskroppen som tydliggör följande; Kulturhistoriskt/miljömässigt värdefull byggnad som till sin exteriör ska bibehålla sin ursprungliga karaktär med avseende på volym, form och material.

Hamnkontorets karaktäristiska form har mött besökare till Borgholm ända sedan 1930-talet.

Den ursprungliga byggnadskroppen framträder tydligt trots senare ändringar och tillägg.

Bruuns magasin

Historik och beskrivning

Byggnaden uppfördes på 1950-talet som Kalmar lantmäns magasin. Den ritades av arkitekt Gösta Gierdsjö, som bland annat även ritat Borgholms stadshus. Magasinet är byggt med betongsten och har ett flackt tak buret av en gjuten betongkonstruktion och järn och träbalkar. Fasaderna är tunt putsade och ljus avfärgade utom på entré-

fasaden mot öster som är av tegel runt de stora grönmålade portarna av trä. Byggnaden ger ett mycket rått och funktionellt intryck utom entréfasaden som har en mer bearbetad arkitektonisk utformning. Entréfasaden är i stort sett helt oförändrad sedan byggtiden.

Kulturhistorisk bedömning

Magasinsbyggnaden har en tydligt avläsbar funktion som berättar om verksamheten i hamnen. Den har även arkitekturhistoriska värden på grund av sin lokalt kände upphovsman samt den tidstypiska konstruktionen och den kvalitativa utformningen av entréfasaden. Den tillkom vid den tid då Borgholms hamn hade sin storhetstid med många nya byggnader. Det är den sista kvarvarande byggnaden från denna tid i hamnen. Magasinsbyggnaden har alltså vissa kulturhistoriska värden, men de är inte lika höga som för maltfabrikens magasin och vänthallen. Det beror på att lantmännens magasin inte har funnits lika länge på platsen men främst på grund av att den inte är särskilt framträdande i stadsbilden. Entréfasaden ligger vänd bort från vattnet, långt från hamnplanen där de flesta människor passerar idag och tidigare. Byggnaden har således inte lika höga miljömässiga och upplevelsemässiga värden som de båda andra byggnaderna.

Antikvariska rekommendationer

I första hand bör byggnaden bevaras och dess kulturvärden skyddas i planen. En varsamhetsbestämmelse bör läggas till i planen(k) som tydliggör följande; Kulturhistoriskt byggnad som till sin exteriör ska bibehålla entréfasaden med befintligt material och utformning.

Det är känt att byggnaden inte ligger tillräckligt högt för att uppfylla krav på anpassning till stigande havsnivåer. Om det inte går att hitta en lösning där den befintliga entréfasaden bevaras på plats utan rivning blir aktuell bör byggnaden dokumenteras för att på så sätt bevara något av dess kulturhistoriska innehåll.

Tegelfasaden på magasinet.

Gamla kyrkogården

Historik och beskrivning

Det aktuella planområdet gränsar i nordväst till Borgholms kyrkogård. Det som en gång var stadens utkant är nu en del av stadsmiljön. Kyrkan ligger en bit ifrån kyrkogården vid torget. Denna typ av lösning med kyrka och kyrkogård en bit ifrån varandra blev vanlig i svenska städer under 1800-talet. Det område som idag utgör Borgholm delas mellan de båda socknarna Räpplinge och Köping. Därför var det på dessa båda kyrkogårdar som innevånarna i Borgholm under lång tid begravdes. När samhället växte väcktes planerna på att bygga en egen kyrka och anlägga en kyrkogård. Så gjordes också. Kyrkogården stod klar 1879 och invigdes samtidigt som kyrkan.

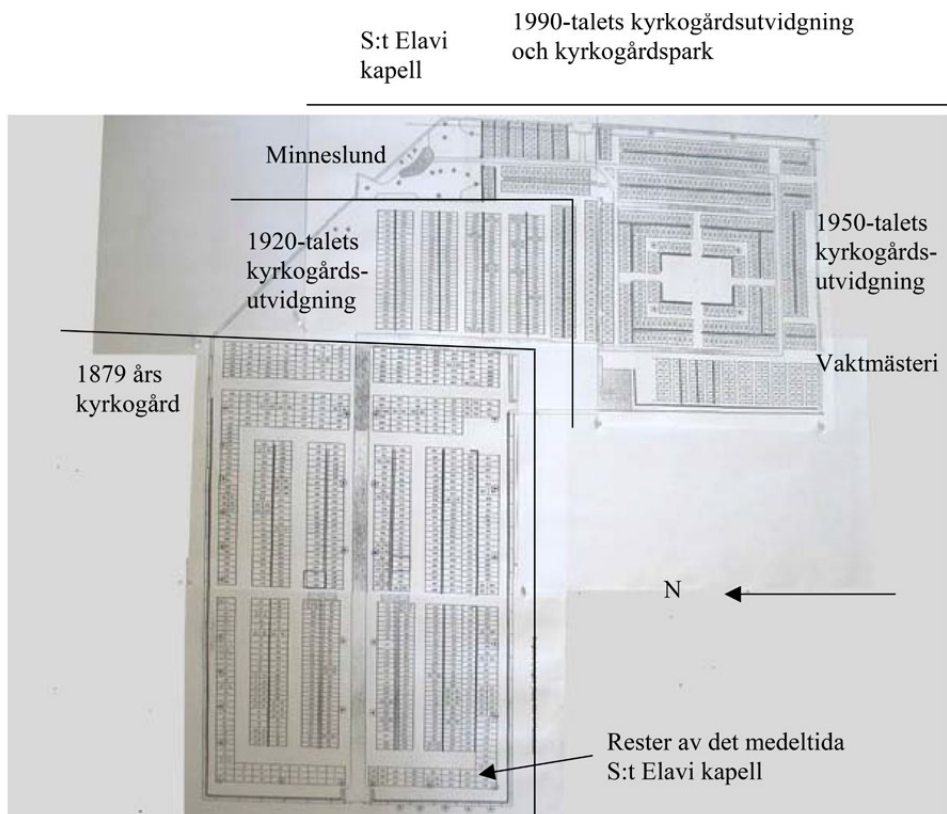
Kyrkogården har utvidgats vid ett flertal under 1900-talet. Utvidgningarna har gjorts öster om den äldsta delen.

Den äldsta delen av kyrkogården är ett rektangulärt område i kyrkogårdsområdets västra del. Upplevelsen av områdets långsträckta karaktär förstärks av den gång kantad av höga lindar som delar området i en nordlig och en sydlig del samt genom gravvårdarnas placering i ryggställda rader. Det nu aktuella planområdet ligger mycket synligt i förlängningen mot väster av den äldsta kyrkogårdsdelens mittaxel.

Antikvariska rekommendationer

Beakta att den nya byggnationen inom planområdet kommer att vara väl synlig från den äldsta kyrkogårdsdelen. Vägar och platser i direkt anslutning till kyrkogården utformas med anpassning till dess gröna och värdiga karaktär.

Plan över kyrkogården.

Vy från kyrkogårdens mittaxel mot det aktuella planområdet.

Fornlämningar

Historik och beskrivning

Jutebron är benämningen på två pirar som ramat in den inre hamnen. Dess ursprung är inte klart och det har framförts olika teorier om varför och när de byggts. Namnet Jutebron antyder att pirarna skulle haft en funktion som försvar mot danskarna (jute=dansk). Som tillkomsttid har föreslagits vikingatid och medeltid. I Fornsök anges att den norra pirarmen blivit bortschaktad under 1900-talets förra hälft när hamnen anlades. År 1985 undersöktes den södra piren i samband med att gästhamnen skulle byggas ut. Den arkeologiska undersökningen kunde inte visa på vare sig anläggningens funktion eller ålder. Inga fynd gjordes av till exempel sänkta båtar eller nedslagna pålar.

Den andra fornlämningen är platsen för det medeltida Sankt Elavs kapell som ligger inne på den äldsta kyrkogårdsdelen. Det finns markerat på en stadsplan från 1817. Enligt uppgift i Fornsök revs de sista resterna av ruinen 1820. Inga undersökningar har gjorts och det är inte känt hur stor utbredning fornlämningen har.

Antikvarisk rekommendation

Tillstånd från länsstyrelsen krävs vid ingrepp i fornlämning.

Illustration från Fornsök. 1. Jutebron (L1959:790)
2. Sankt Elavs kapell (L1955:6584)

Planens konsekvenser för kulturmiljön

Påverkan på riksintresse för kulturmiljövården.

Planområdet ingår i område av riksintresse för kulturmiljövården, Borgholm (H23). Som motivering tas upp slottsruinens prägel på landskapsbilden. Borgholm karaktäriseras som småstad med träbebyggelse från 1800- och 1900-tal. Som uttryck för riksintresset nämns bland annat slottsruinens siluett som är synlig från långt håll, Borgholms bebyggelse präglad av småskalig bebyggelse och ett stort inslag av trädplanteringar samt hamnen som ett uttryck av Borgholms betydelse som kommunikationscentrum.

Slottsruinens prägel på landskapsbilden kommer endast att påverkas i liten omfattning av den nya bebyggelsen. Den planerade lägre bebyggelsen har ingen påverkan alls men de högsta byggnaderna kommer att bli synliga från långt håll. På grund av att slottsruinen ligger så mycket högre än byggnaderna i hamnen kommer ruinen även fortsättningsvis att behålla sin karaktäristiska dominerande del av landskapsbilden.

Stadens karaktär som trästad med småskalig bebyggelse avser den gamla stadskärnan med rutnätsplan. På grund av att hamnen ligger tydligt

avskild från stadskärnan kommer den äldre bebyggelsen inte direkt att påverkas. Den nya bebyggelsen kommer att upplevas som både tätare och högre än den i stadskärnan, särskilt sedd från vattnet. Från mitten av 1900-talet fram tills de senaste tio åren har hamnen haft en mycket mer synlig och avvikande skala än den har idag.

Trädplanteringar finns även i den nya planen i den nya bebyggelsens möte med resten av staden. Även inne i kvarteret finns en allé av träd. Den kommer visserligen ta ett tag innan de nya träden bidrar till lummighet i stadsbilden men den påverkan blir inte bestående.

Störst påverkan på riksintresset har planen på områdets hamnkaraktär. I och med att stora delar av området nu bebyggs med bostadshus i stället för verksamheter kommer karaktären att ändras mycket påtagligt. Dock bevaras den gamla hamnplanen inklusive hamnkontoret och maltfabrikens magasin. Därigenom kommer detta uttryck även fortsättningsvis att vara möjligt att avläsa och förstå. Hamnen kommer även fortsättningsvis att vara en publikt tillgänglig yta.

Uppe från klinten i slottsruinens närhet framträder planområdet tydligt i, särskilt sedan almsjukans framfart.

Från byggnadsminnet Wollinska villan är planområdet väl synligt.

Höga byggnader kommer att förändra utsikten från paviljongen i Societetsparken.

Från Lundegård nordost om Borgholm är slottsruinen synlig från långt håll och dominerar landskapet

Stadens fronten mot vattnet har ett stort inslag av träd och grönska, såväl i stadskärnan som ut mot Yttre hamnen.

Påverkan på områdets kulturvärden

Den nya detaljplanen kommer att innebära en mycket stor förändring av områdets karaktär. En stor förändring har dock redan hänt i och med att verksamheterna i hamnen har upphört och byggnader har rivits.

Det är positivt att äldre bebyggelse skyddas i den nya detaljplanen samt att hamnplan och pir bevaras.

I planen föreslås rivning av lantmännens magasin av Gerdö. Det innebär att den enda kvarvarande byggnaden från en viktig epok i hamnens historia försvinner. Inga byggnader finns då kvar som kan berätta att Borgholms hamn i högsta grad var en aktiv hamn på 1950-talet. Detta skadar och minskar områdets kulturvärden.

De föreslagna höga nya byggnadskropparna där silon låg fram till för ca 10 år sedan innebär att det kommer till bostadshus i en skala som egent-

ligen är främmande för Borgholm. Byggnaderna tillför inget mer än en ny årsring. Ibland hörs argument att man genom att bevara volymen av stora silos även bevarar minnet av dem, och att det skulle vara positivt för platsens kulturvärden. Ett bostadshus har en så väsentligt annan funktion att de måste få en helt annan karaktär än en sluten silo. Kopplingen mellan ett nytt bostadshus och den tidigare silon på platsen blir inte begriplig och möjlig att avläsa för boende och besökare. Med detta sagt så har det de facto legat en lika hög byggnad på platsen under 60 år, så det går inte att säga att just den stora volymen skulle innebära en stor förändring. Mest positivt ur kulturhistorisk synvinkel vore att det inte byggdes höga hus på platsen, utan att Borgholm fick tillbaka sin enhetligt låga siluett som staden hade fram till 1950-talet. Samtidigt kan inte en byggnad som är lika hög som silon sägas skada områdets kulturvärden på något påtagligt sätt.

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

